

FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV

Hvordan bruke
naturmangfoldloven til å klage på
reguleringsplaner?

Den nye skoletomta på Vea.

Forum for natur og friluftsliv (FNF)

- Forum for natur og friluftsliv: Et regionalt samarbeidsforum for natur- og friluftslivsorganisasjoner.
 - Jobber blant annet mye med plansaker: Lete opp saker/frister (Høringsradaren) og skrive uttalelser/innspill.
 - Vi er eid av DNT, Naturvernforbundet, NJFF, Friluftsrådernes landsforbund og Norsk Friluftsliv, men mange andre organisasjoner er tilknyttet de regionale FNFene i fylkene.
 - Finansiert av Miljødirektoratet, med støtte fra fylkeskommunene.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Oversikt

- Kjepphest!
- Hva vil det si å klage på en reguleringsplan? Hvordan er reglene for å klage? Hva er Sivilombudet?
- Kort om naturmangfoldloven og forskrift om konsekvensutredninger.
- Gjennomgang av to klagesaker fra Karmøy: **Omkjøringsveien (fv. 547 Åkra sør – Veakrossen) og Nye Veavågen skole** – og hvorfor er dette natur som det er verdt å lage så mye oppstyr for?
 - **Hva har vi lært av juss og saksbehandling i disse sakene?**
- To andre eksempler på klager som har blitt tatt til følge (fylkesvei i Øygarden kommune og næringsområde i Fleslandsmarka, Bergen kommune), samt ett eksempel fra Alver kommune på en klage som ikke har blitt tatt til følge (men der vi har lært noe likevel).
- Oppsummert: Hva skal man se etter i en sak hvis man vurderer å klage på et vedtak? Og litt tips med på kjøpet.

Kjeppehest: Kunnskapsgrunnlaget i utbyggingssaker

- Ofte altfor dårlig kvalitet i forhold til hva som faktisk finnes av naturverdier.
- I mange saker er det et rent skrivebordsarbeid (søk i Naturbase og Artsobservasjoner/Artskart).
- Der det er feltarbeid, er det noen ganger utrolig hvor lite konsulentene finner...
- Manglende kompetanse på artsgrupper.
- Befaring på feil tid av året, og for kort tid til befaring.
- Tiltakshaver/utbygger er de som betaler for utredningene. I noen (de fleste??) tilfeller medvirkende til lav kvalitet.
- En viktig del av klagearbeidet kan være å **dokumentere svakheter ved kunnskapsgrunnlaget!**

Håpar utryddingstruga mose stoppar gigantplan, men fryktar kommunane blir lokka av meir pengar

Fleire titals raudlista artar er funne der eit av Europas største vindkraftanlegg er planlagt. Motstandarane fryktar ny energimelding vil få kommunane til å snu.

De vestnorske forekomstene av enkelte «høyfjellsmoser» kan være noe av det mest særpregede vi har av norsk natur i verdenssammenheng... Fuktig, kaldt og snørikt...

Leif Rune Løland
Journalist

Sjur Mikal Dolve
Journalist

Publisert 7. feb. kl. 06:53
Oppdatert 7. feb. kl. 09:35

LEITING: Torbjørn Høitomt (fremst) ligg på kne og studerer raudlista mose i Stølsheimen/Matrefjella.
FOTO: GUNVAR MIKKELSEN / FNF HORDALAND

Regler for å klage på en reguleringsplan

- Et vedtak av en reguleringsplan er et eksempel på et **enkeltvedtak**:
 - Klagemuligheten er hjemlet i forvaltningsloven § 28, som sier at «**et enkeltvedtak kan påklages av en part eller en annen med rettslig klageinteresse**». F.eks. grunneier eller organisasjoner som Naturvernforbundet, FNF eller andre miljøorganisasjoner.
 - Tidsfrist for å klage er **tre uker fra kunngjøring** av vedtaket (jf. forvaltningsloven § 29), så det lønner seg å følge med.
- Er det et vedtak (f.eks. en reguleringsplan) som et kommunestyre har vedtatt, stiles klagen til den aktuelle kommunen, og behandles av kommunen selv.
 - Kommuner gjør som kjent aldri feil, og etter å ha forkastet klagen sendes den over til Statsforvalteren (reguleringsplaner) for ny behandling – «sikkerhetsventil».
- Hvis man mener at selv sikkerhetsventilen ikke har fungert, er siste mulighet (sett bort fra domstolene) å klage til **Sivilombudet**.
 - Sivilombudet (SO) har som oppgave å **føre kontroll med den offentlige forvaltningen**.
 - SO har heldigvis **vist interesse for forvaltningens tolkning av naturmangfoldloven**, men det skal generelt en del til for å få en klage behandlet hos dem. De velger selv hvilke saker de vil behandle ...
 - Formelle vilkår som må (?) være oppfylt er bl.a. at alle andre klagemuligheter er brukt (jf. sivilombudsloven § 8) og at det **ikke har gått mer enn ett år siden siste (klage)vedtak** i saken (jf. sivilombudsloven § 9).
 - Sivilombudet kommer med en **uttalelse, ikke et vedtak**. Opp til forvaltningen å følge opp uttalelsen.

Naturmangfoldloven (nml)

- Trådte i kraft 1. juli 2009.
- Nml §§ 8–12 – jf. nml § 7 – er ofte aktuelle, og handler om at følgende tema skal vurderes når det fattes vedtak som påvirker naturen, f.eks. når en reguleringsplan blir vedtatt:
kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), samlet belastning (økosystemtilnærming) (§ 10), om ekstra kostnader for å ivareta naturen (§ 11), vurdering av miljøforsvarlige teknikker og lokalisering mm. (§ 12).
- Naturmangfoldloven viser særlig omsyn for **truede arter og naturtyper** – jamfør f.eks. §§ 4 og 5 (om forvaltningsmål for arter og naturtyper), og for **prioriterte arter (§ 23) og utvalgte naturtyper** (kap. VI).
- Fremstår kanskje som en brukbar lov, men etterlevelsen hos forslagsstillere og hos myndigheter kan det stilles spørsmål ved.

Forskrift om konsekvensutredninger (KU-forskriften/kuf)

- Trådte i kraft 1. juli 2017.
- Angir bl.a. *i hvilke tilfeller* (f.eks. hvilke reguleringsplaner) det skal være krav om konsekvensutredninger (f.eks. når det er «vesentlige virkninger for miljø eller samfunn»)
- KU-forskriften er ofte relevant for vurderinger knyttet til nml § 8.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på **vitenskapelig kunnskap** om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, **samt effekten av påvirkninger**. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et **rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet**.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

- Kommer innom KU-forskriften i eksempelet om Nye Veavågen skole, der det i utgangspunktet ikke ble stilt krav om KU.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Åkra sør – Veakrossen (omkjøringsveien), Karmøy kommune

- Planlegging har pågått siden omtrent 2007, og er fortsatt ikke ferdig...
- Kort fortalt: Historikken på kommunedelplannivå og reguleringsplannivå har vært preget av innsigelser fra Statsforvalteren (SF) og klager fra miljøorganisasjoner og grunneiere.
 - Tre innsigelser fra SF (to på kommunedelplanen og en på reguleringsplanen).

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Foto: Bjørn Arne Hveding

Naturverdiene

- Kulturlandskap bestående av mye dyrka mark, innmarksbeiter og kystlynghei.
- Flere hekkelokaliteter for vipe (kritisk truet) og storspove (sterkt truet). Veien kan fort medføre at de to artene forsvinner fra Åkra-området (den siste spikeren...).
- Hekkelokaliteter for flere andre trua arter blir direkte påvirket: Hubro (sterkt truet), svartstrupe (sterkt truet), m.fl.
 - Hubroterritoriet har fått mye oppmerksomhet siden det produserer svært bra med avkom.
 - Hvis prosjektet skal godkjennes, ser det nå ut til at det må bygges miljøtunnel (ca. 600 meter) av hensyn særlig til hubro.
 - <https://www.dagsavisen.no/debatt/2019/05/14/ofrer-du-det-beste-hubroterritoriet-i-rogaland-kleppa/>
- Flere rødlistede og trua naturtyper, bl.a. kystlynghei (sterkt truet og utvalgt naturtype) og semi-naturlig myr (sterkt truet).
- Heiavatnet naturreservat, myrer, osv.

Klagen til Sivilombudet

- Klagen gjaldt Kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak (2016) om godkjenning av kommunedelplan for Åkra sør – Veakrossen (fv. 547), og ble sendt til Sivilombudet i 2017.
 - Ikke «typisk» klageeksempel, siden vi her **klaget på vedtaket i en innsigelsesak** (avgjort av departementet).
- Konklusjon fra Sivilombudets uttalelse i 2018:
«**Ombudsmannen har kommet til at departementets vedtak ikke oppfyller kravet i naturmangfoldloven § 7 [...].** Det stilles blant annet spørsmål ved den store vekten departementet har lagt på hensynet til det kommunale selvstyret i en sak hvor det foreligger nasjonale interesser. Ombudsmannen ber om at departementet behandler saken på nytt.»
<https://www.sivilombudet.no/uttalelser/32600/>

Argumentasjon fra Sivilombudet (utdrag)

Det daværende Miljøverndepartementet kom 6. oktober 2011 med en uttalelse om hvordan saker som omhandler plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven skal behandles (publisert i Planjuss 1/2012 side 4). Her fremgår blant annet at «**jo mer og verdifullt naturmangfold som berøres, desto grundigere må saken vurderes etter loven**». Videre står det følgende om interesseavveiningen ved beslutninger etter plan- og bygningsloven:

«Alle planvedtak etter plan- og bygningsloven bygger på en interesseavveining. Hvilken vekt prinsippene i §§ 8-12 i [naturmangfoldloven, sammen ved forvaltningsmålene i § 4 og § 5](#), blir tillagt i denne avveiningen, avhenger av hvilke naturmangfoldverdier som finnes, i hvilket omfang de vil bli berørt og av andre hensyn i saken. **For å sikre mest mulig ensartet forvaltning i tråd med prinsippene, kreves det i § 7 i naturmangfoldloven at vurderingen og vektleggingen av prinsippene skal framgå av beslutningen.** Det innebærer **en plikt til å synliggjøre hvordan prinsippene er vurdert i den enkelte sak**, i hvilken grad de er relevante, **og hvilken vekt de er tillagt**. Dersom planvedtaket berører naturtyper som er truet eller nær truet på Norsk rødliste for naturtyper 2011, verdifulle naturtyper Norge har et særlig ansvar for, truede eller nær truede arter på Norsk Rødliste for arter 2010 eller verdifulle arter Norge har et særlig ansvar for, skal prinsippene i §§ 8-12 tillegges større vekt.»

Hva medførte uttalelsen fra Sivilombudet?

- Departementet fattet et nytt vedtak i desember 2018, der de konkluderte med at prosjektet var lovlig, MEN der de stilte **krav om avbøtende og kompenserende tiltak til arbeidet med reguleringsplanen** (f.eks. krav om utredning av miljøtunnel).
 - Krav som i sin tur gav Statsforvalteren anledning til å komme med **innsigelse til deler av reguleringsplanen (2019), bl.a. siden miljøtunnel ikke ble utredet** (det juridisk riktige ville nok i dette tilfellet vært at innsigelsen gjaldt for *hele* planen).
 - Departementet var enige med Statsforvalteren (2021), så innsigelsen er fortsatt ikke løst.
 - Rogaland fylkeskommune har i ettertid brukt minst 10 mill. kr på utredninger av miljøtunnel og andre ting ifm. den ikke-godkjente delen av reguleringsplanen.
 - <https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/Qy9r74/har-rogaland-fylke-for-mye-penger>
 - I mai/juni ba formannskapet i Karmøy kommune om at fylkeskommunen skal utrede enda mer; bl.a. nye traséalternativer, siden prisanslaget nå er omtrent 1,4 mrd. kr... Hva gjør fylkeskommunen nå ...?
 - Det politiske flertallet i Karmøy ser også ut til å forvitte i takt med prisøkningen på prosjektet (bompenger).- Vi lærte at **vurderinger etter nml. §§ 8–12 skal komme frem av vedtaket**, slik at det blir tydelig hvordan myndighetene har vurdert og vektet naturverdiene mot andre hensyn.

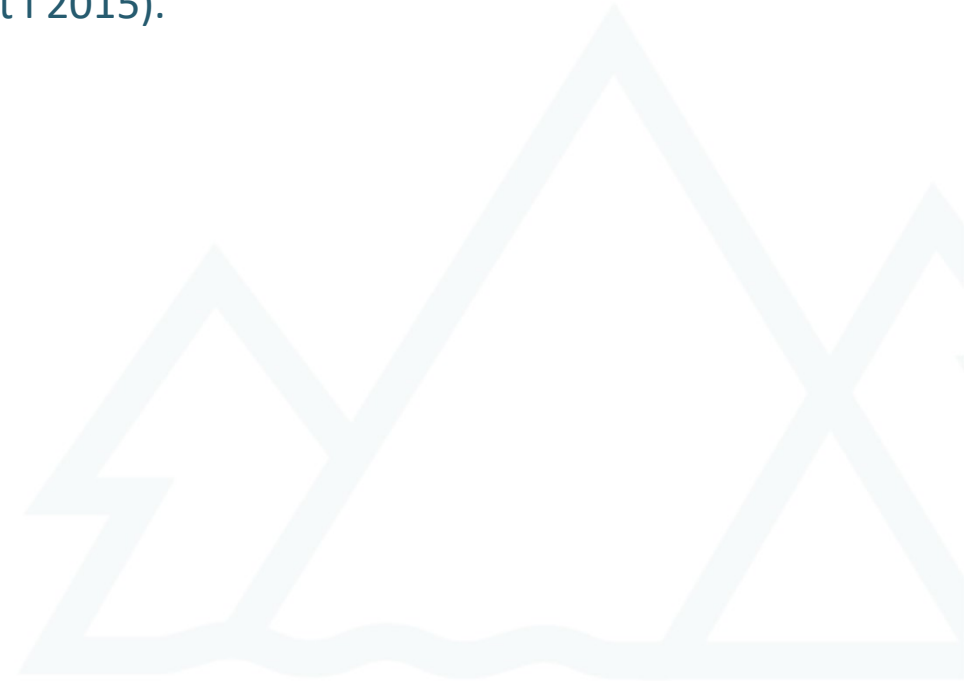

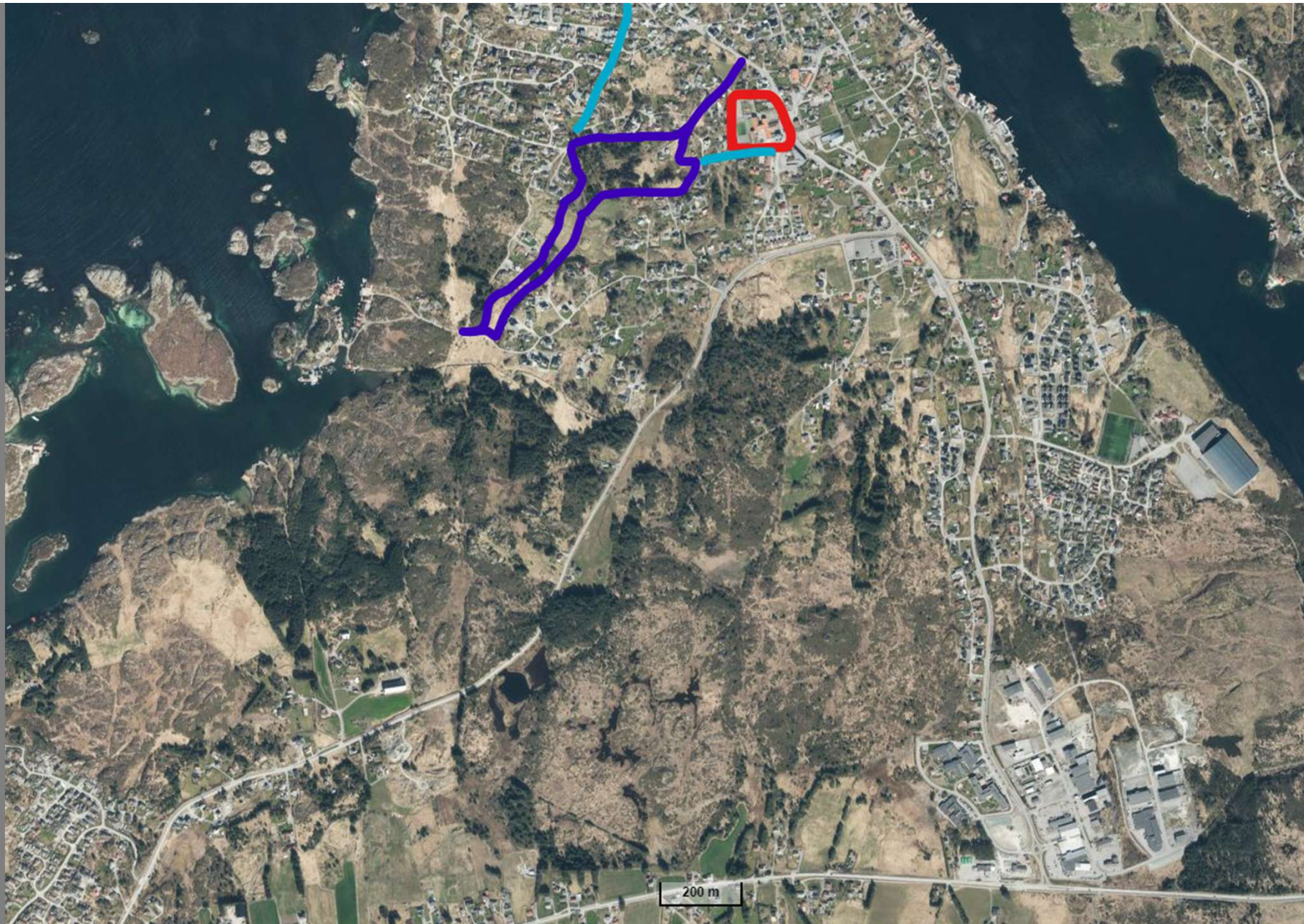
Nye Veavågen skole, Karmøy kommune

- Reguleringsplan vedtatt av kommunestyret i 2021 (formål er skole, veier og noe boligutbygging).
- Har tidligere vært godkjent reguleringsplan i området, for bolig (vedtatt i 2016). Området er også avsatt til boligformål i kommuneplanens arealdel (vedtatt i 2015).
- Så i utgangspunktet nærmest en tapt sak...

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Naturverdiene

- Rødlistede naturverdier: Ask (sterkt truet), grønnfink (sårbar), **veggvedveps (sårbar)**, **butturnemose (sårbar)***, myrstengelfly (nær truet), vestlandsvikke (nær truet) og mulig «ytterkyst-utforming» av boreonemoral regnskog (sårbar naturtype)*.
- Arter som sjeldent blir registrert, og ikke er vurdert for rødlista:
 - To darwinvepser og ei grønnsakflue.
- Mosen blåband* (livskraftig = ikke rødlistet). På Vestlandet kun fire andre kjente forekomster av arten, hvorav lokaliteten på Vea er den største kjente på Vestlandet, med forekomst på flere titalls trær.
- Av disse artene/naturverdiene var det kun ask som var del av kunnskapsgrunnlaget (fra konsulenthold).
- Svært variert område, med skog av ulike slag, myr/våtmark, tjern, innmarksbeite i drift og innmarksbeite som ikke er i drift. Svært artsrikt område til å ha såpass liten utstrekning; både når det gjelder insekter, planter og fugler.

* kilde: Biofokus

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Klageprosess

- Vi klaget til kommunen på vedtatt reguleringsplan (des. 2021) – innen treukers-fristen.
 - Kommunen avviste klagen (2022).
 - Statsforvalteren avviste klagen (2022).
 - Vi ba Statsforvalteren om ny vurdering, men SF avviste klagen på nytt (2022).
- Klaget Statsforvalterens klagevedtak inn for Sivilombudet (nov. 2022).
 - Uttalelsen fra SO kom i juni 2023: <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/detaljregulering-for-nye-veavagen-skole-klageinstansens-provingsplikt-og-betydningen-av-nye-opplysninger-som-tilkommer-etter-kommunens-vedtak/>
 - Vi fikk medhold!
 - Som en reaksjon på uttalelsen, opphevet Statsforvalteren reguleringsplanen, og stilte krav om konsekvensutredning hvis planarbeidet skal fortsette.
- I utgangspunktet «en tapt sak», men funn av viktige naturverdier snudde altså saken på hodet.
 - Vi gjorde interessante funn av arter selv, men hyrte også inn konsulentselskapet Biofokus.

Sivilombudets konklusjon

6.6.2023 (2022/5453)

- ✓ Saken gjelder en detaljreguleringsplan for en skole i Karmøy kommune. Etter kommunens planvedtak ble det gjort nye funn av naturverdier i planområdet. Statsforvalteren i Rogaland stadfestet imidlertid planen med henvisning til at saken var tilstrekkelig utredet på tidspunktet for kommunens vedtak.

Sivilombudet er kommet til at Statsforvalteren ikke foretok en tilstrekkelig prøving av kommunens planvedtak, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd. Ombudet mener det er mangler i Statsforvalterens vurderinger av om planen var tilstrekkelig utredet på klageinstansens vedtakstidspunkt, om det forelå krav om konsekvensutredning og om kommunens vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 var i samsvar med den faktiske situasjonen i planområdet. Ombudet har videre kommet til at planvedtaket må anses ugyldig som følge av at det er basert på et uriktig/mangelfullt faktum.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Sivilombudets argumentasjon (utdrag)

(27) Ombudet er ikke enig med Statsforvalterens tilnærming her. Det følger av nml. § 7 første punktum at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. I andre punktum heter det videre at «vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen». Dette gjør seg også gjeldende på tidspunktet for Statsforvalterens vedtak. Det fremgår imidlertid ikke av Statsforvalterens vedtak at det ble vurdert om de nye opplysningene innebar at kommunens vurderinger og vekting av prinsippene i naturmangfoldloven var dekkende også på tidspunktet for Statsforvalterens vedtak. Ombudet minner også her om at Statsforvalteren ved klagebehandlingen skal ta hensyn til nye omstendigheter og ikke kun prøve gyldigheten av førstinstansens vedtak.

virksomheter for miljø eller samfunn. Etter formålsbestemmelsen i kuf. § 1 skal forskriften sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning når det tas stilling til om og på hvilke vilkår planer eller tiltak kan gjennomføres. En forutsetning for dette er at virkningene er tilstrekkelig kartlagt og vurdert på tidspunktet for det endelige vedtaket. Det vil ikke være i samsvar med formålet at forvaltningen kan se bort fra opplysninger som tilkommer etter et visst tidspunkt i planprosessen. Ombudet viser også til bestemmelsene i kuf. § 27 om tilleggsutredninger og kuf. § 28 om oppdatert kunnskap, som begge synes å bygge på et premiss om at forvaltningen plikter å ta hensyn til nye forhold og opplysninger helt frem til det treffes et endelig vedtak.

(39) På bakgrunn av dette er ombudet kommet til at det er plikt til konsekvensutredning også i de tilfeller hvor det først sent i planprosessen blir klart at planen kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn. Dette gjelder også på tidspunktet for klageinstansens avgjørelse. Statsforvalteren skulle altså vurdert om de nye opplysningene innebar at planen krevde konsekvensutredning.

Hva medførte uttalelsen?

- Det utarbeides nå en konsekvensutredning for prosjektet. Uvisst om naturen i området blir ødelagt eller ikke...
- Flere partier ser heldigvis ut til å ha snudd i saken, men foreløpig uvisst hva flertallet mener om hvor ny skole bør ligge.
- Vi lærte at **ny kunnskap skal hensyntas også av klagemyndigheten**, at kravet om vurderinger etter nml § 8–12 også gjelder for klagemyndigheten (ikke minst når ny kunnskap er kommet til), og at kuf §§ 1, 27 og 28 kan komme til anvendelse som begrunnelse for at ny kunnskap skal hensyntas.

Klage til Sivilombudet: Koltveit – Ågotnes, Øygarden kommune

- Reguleringsplan som legger opp til 9,7 km lang fylkesvei bl.a. gjennom myrer, store områder med kystlynghei, mm.
- Store hull i kunnskapsgrunnlaget (bl.a. når det gjelder kystlynghei, myrer og hubro).
- Reguleringsplanen ble vedtatt i des. 2019. Deretter påklaget av Naturvernforbundet Hordaland, men verken kommunen eller Statsforvalteren (mai 2021) tok klagen til følge.
- FNF Hordaland klaget til Sivilombudet i mai 2022, og uttalelsen fra Sivilombudet kom i mai 2023.
 - <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/mangelfull-vurdering-etter-naturmangfoldloven-reguleringsplan-for-ny-fylkesveg/>
 - Vi fikk medhold!
 - «Ombudet er kommet til at Statsforvalterens vedtak ikke oppfyller kravet til begrunnelse i naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8–12, og det er tvil om vedtaket er gyldig.
- Er ikke helt avklart hva som skjer, men trolig opphever Statsforvalteren det aller meste av reguleringsplanen (pågående innspillsrunde mellom kommunen, FNF og andre interessenter).
- Vi har igjen sett at **kombinasjonen av et dårlig kunnskapsgrunnlag og manglende vurderinger etter nmf §§ 7–12 har medført at Sivilombudet ser på saken som viktig, og gir en nokså tydelig uttalelse til Statsforvalteren.**

Klage til Statsforvalteren: Fleslandsmarka («Kokstaddalen»), Bergen kommune

- Reguleringsplan som legger opp til nedbygging (næringsutbygging) av omtrent 270 dekar med kystfuruskog og 14 myrer (32 dekar). Vedtatt plan i juni 2022 (kunngjort oktober 2022).
- FNF Hordaland klaget på reguleringsplanen i november 2022:
 - Vi mente at det området som Posten Bring ikke trenger selv, bør tas ut av planen.
 - Kommunen tok ikke klagen til følge.
 - Men i mai 2023 tok Statsforvalteren klagen vår til følge, og reguleringsplanen ble med det opphevet.
 - <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/8a812a3f34f849d39be283a51a96ff66/kokstaddalen--vedtak---bergen---11183--reguleringsplan.pdf>

Etter å ha gått igjennom saksfremstilling og fagnotatet ser vi at det ikke er gjort en systematisk vurdering av planforslaget etter naturmangfoldloven slik nml. § 7 forutsetter. Det er ikke vist til bestemmelsene i nml. §§ 8-12. Det er riktignok gjort ulike vurderinger opp mot naturmangfoldloven i

systematisk måte opp mot naturmangfoldlovens bestemmelser. Selv om det sies at den samlede belastningen for området blir for stor og at omdisponeringen av området vil stride mot lokale og nasjonale føringer, vises det uten videre til at planforslaget er i tråd med overordnede planer.

- Bergen kommune vedtok en ny plan igjen i september 2023 (nærmest identisk som før, men med en oppdatert naturmangfoldrapport), men planvedtaket er foreløpig ikke kunngjort – men vi kommer til klage på nytt...
 - Interessant sak å følge videre, bl.a. i forhold til nml § 10, om samlet belastning over tid for et naturområde.

Klage til Statsforvalteren: Fossesjøen, Alver kommune

- Reguleringsplan som dekker 141 dekar (164 nye boliger); stort sett skog i dag. Overhodet ingen logisk plassering av et boligfelt. Reguleringsplanen ble vedtatt i mai 2022.
- Ingen befaring, ingen registreringer fra før i Artsobservasjoner osv. **I realiteten ingen kunnskap om naturen som skal ødelegges. Dessverre ikke et unikt tilfelle – kanskje tvert i mot.**
- FNF Hordaland klaget på reguleringsplanen (juni 2022), med bakgrunn i at man i realiteten ikke hadde noe kunnskap om naturverdiene i området.
 - Avslag fra kommunen, og deretter avslag fra Statsforvalteren (mars 2023).
- Etter Sivilombudets uttalelser i Vea-saken og Øygarden-saken, samt bl.a. funn av antatte spor (ribb) etter hønsehauk (sårbar), ba vi i juni om at Statsforvalteren vurderte saken på nytt.
 - Dette gjorde Statsforvalteren, og denne gangen følte vi at anførslene ble tatt på alvor.
 - Svaret kom i oktober; Statsforvalteren innrømmet saksbehandlingsfeil, men vi fikk likevel avslag på klagen – begrunnet med forvaltningsloven § 41, som sier at et vedtak likevel er **«gyldig når det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold»**.

Statsforvalterens argumentasjon (utdrag)

Etter ein ny gjennomgang av saka, sett i lys av opplysningane frå FNF og seinare avgjerder hjå oss og Sivilombodet, ser vi at vi skulle gjort ei grundigare vurdering av kriteria i naturmangfaldsrettleiaren pkt. 6.6.1 om når det er nødvendig å innhente ny kunnskap. Dette er ein feil i vår sakshandsaming etter naturmangfaldslova § 7, jf. § 8. Vidare er moglege manglar ved kunnskapsgrunnlaget ein sakshandsamingsfeil, som kan ha medført at plansaka ikkje vart tilstrekkeleg opplyst, jf. forvaltningslova § 17.

Når det ligg føre manglar ved saksopplysninga, slik som i denne saka, kan vedtaket likevel vere gyldig dersom det er grunn til å rekne med at feilen ikkje kan ha verka inn på resultatet, jf. prinsippa i forvaltningslova § 41.

Naturmangfaldsrettleiaren = Veileder til naturmangfoldloven kap. II (fra mars 2016):

<https://www.regjeringen.no/contentassets/76ba044f8515433c93c259e7e86420f4/t-1554.pdf>

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Hva lærte vi?

- Kunne vi fått medhold i klagen hvis vi ikke hadde opplyst om våre befaringer og funn fra området, siden funnene ikke var viktige nok til å endre saken? Men hva skulle vi da vist til?
- En lignende sak er nå på bordet hos Statsforvalteren (Hystadgardane, Stord kommune), der FNF Hordaland har klaget på en reguleringsplan.
 - **Eldre data fra Artskart antyder at området fortsatt har potensiale for rødlistede/truede arter**, men det har likevel ikke blitt gjort noen befaringer i felt for å innhente mer/oppdatert kunnskap om naturen i området. Blir spennende å se hva Statsforvalteren sier i denne saken (hvordan vet man at det ikke er viktige naturverdier når ingen har sjekket?).

Hva skal man se etter hvis man vurderer å klage?

- Se etter **rødlistede arter eller naturtyper som ikke er del av eksisterende kunnskapsgrunnlag** til f.eks. en reguleringsplan.
- Vurder om naturverdiene i området er såpass store at det er realistisk at de vil kunne medføre endringer i reguleringsplanen, eller at hele planen blir forkastet. **Å stanse en plan helt kan være verre enn å få inn endringer, slik som f.eks. avbøtende tiltak** (jf. omkjøringsveien og miljøtunnelen der).
- Er det **gode alternativer, f.eks. til plassering**, som ikke har blitt vurdert godt nok (jf. skolesaken på Vea)?
- Kan det dokumenteres at **stadig nedbygging over tid påvirker arter/naturtyper i et område** (jf. nml § 10 om samla belastning – jf. Fleslandsmarka)?

Tips til klage

- Som all annen klaging (her i livet): Få tydelig helt konkret frem *hva* du mener er feil i saken, og *hvorfor* du mener det er feil. Ikke bruk plass/tid på ting som ikke er relevant.
- **Belys faktum (materielle forhold) i saken godt:**
 - F.eks. at **kunnskapsgrunnet** som ligger til grunn for vedtaket, ikke stemmer overens med virkeligheten (nml § 8).
 - F.eks. at **de samlede konsekvensene for naturen** av det aktuelle tiltaket/planen OG tidligere tiltak er store (nml § 10).
 - F.eks. at det finnes **alternative lokaliteter** for et tiltak (nml § 12).
- Koble sakens faktum direkte til **krav som stilles i lovhjemler, forarbeider til loven eller lignende** – det som juristene kaller *subsumpsjon*.
- Referer gjerne til **uttalelser fra Sivilombudet eller Statsforvalteren i lignende saker** – da har klagemyndigheten noe å støtte seg på.
- Se også etter **prosessuelle feil i et vedtak** (men merk at disse er enklere å rette opp gjennom et nytt vedtak); f.eks. at vurderinger etter nml. §§ 8 – 12 ikke er gjort på en tilfredsstillende måte. Prosessuelle feil bør ikke være eneste klagepunkt.
- Husk at **«jo mer og viktigere naturmangfold som berøres, desto grundigere må saken vurderes etter loven»**. Juss er ikke noen eksakt vitenskap... Målet vårt er jo at et tiltak *ikke* skal skje, eller at det skal *gjøres på en annen måte* (ikke bare treneres), og da kreves det at det finnes spesielle naturverdier.
 - «Ultimate funn»: f.eks. hubro eller rød skogfrue. Dette er arter som er sjeldne/fåtallige OG sterkt truet (god kombinasjon; jf. nml § 5). Det er noe annet med langt mer tallrike arter som grønnfink, gråspurv og ask, selv om disse også er på rødlista.
- Husk også at **jo flere feil** man kan vise til at finnes i et vedtak, jo «enklere» blir det for klageinstansen å ta klagen til følge.

Ytterligere tips

- Vær klar over at en saksbehandlingsfeil ikke nødvendigvis medfører ugyldighet (jf. Fossesjøen-vedtaket).
- Vær også klar over at et ugyldig vedtak enkelt kan rettes opp hvis det kun er vurderingene/vektingen som mangler (det prosessuelle).
- Husk at det går an å **ettersende informasjon** til klagebehandler, f.eks. til statsforvalteren når du ser at kommunen sender klagesaken videre til de for behandling der.
- Det går også an å be dem om å vurdere en sak på nytt (jf. Fossesjøen).
- Husk at klageprosesser tar lang tid. Vær tålmodig.
- Å alliere seg med biologer (frivillige eller betalte) kan være svært nyttig; bedre kartlegging og mer faglig tyngde.
- Det finnes også flere andre nye uttalelser fra Sivilombudet som gjelder hensyn til naturmangfold – i hvert fall tre uttalelser som gjelder akvakultursaker fra 2022 (Alver kommune, 2 x Brønnøy kommune).
 - Sivilombudet ber om at Kommunal- og distriktsdepartementet vurderer disse tre innsigelsesakene på nytt, med bakgrunn bl.a. i naturmangfoldloven og forskrift om konsekvensutredninger.
 - Sakene 2022/1343; 2022/1374; 2022/1377. Usikker på hva de reelle konsekvensene har blitt i disse sakene.

Og en utfordring til Naturvernforbundet (sentralt) til slutt...

- Plukk ut et par gode eksempelsaker der nml §§ 8–12 er brutt, og kjør de i rettssystemet; vil kunne ha stor overføringsverdi til mange andre saker gjennom ny og viktig rettspraksis.
- Her er det ingen tidsfrist, så vidt jeg vet.
- Den godkjente delen av reguleringsplanen for omkjøringsveien er én god kandidat i så måte.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

Takk for meg! 😊

gunvar.mikkelsen@fnf-nett.no

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
HORDALAND

